

4. Каган М.С. Человеческая деятельность. (Опыт системного анализа). – М.: Политиздат, 1974 – 328 с.
5. Краевский В.В. Общие основы педагогики: Учеб для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 256 с.
6. Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования. – СПб.: Питер, 2004. – 268 с.
7. Оконь В. Введение в общую дидактику. Пер. с польского. – М.: Высшая школа, 1990. – 382 с.
8. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике. – М.: Высшая школа, 2004. – 512 с.
9. Решетова З.А. Реализация принципов системного подхода в учебных предметах // Теоретические модели разработки специалиста / Талызина Н.Ф. – М.: Знание, 1986. – С. 35-57.
10. Садовский В.Н. Основания общей теории систем. – М.: Наука, 1974. – 279 с.
11. Уемов А.И. Л. фон Бергаланфи и параметрическая общая теория систем // Системный подход в современной науке. – М.: Прогресс-традиция, 2004. – С. 37-52.
12. Философский словарь / Под ред. И.Т. Фролова. – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.
13. Формирование системного мышления в обучении: Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. З.А. Решетовой. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 344 с.
14. Цофнас А.Ю. Теорія систем і теорія пізнання: Монографія. – Одеса: Астропринт, 1999. – 308 с.
15. Шестак Н.В. Высшая школа: технология обучения: Серия: Словари, справочники. – М.: Вузовская книга, 2000. – 80 с.
16. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза в профессиональной деятельности. – М.: Изд-во «Наука», 1982. – 184 с.
17. Щедровицкий Г.П. Философия. Наука. Методология / Редакторы-составители А.А. Пископель, В.Р. Рокитянский, Л.П. Щедровицкий. – М.: Шк. Культ. Политика, 1997. – 656 с.

В статъе обоснована возможность применения системного подхода в педагогических исследованиях, охарактеризована профессиональная подготовка будущих педагогов с позиций системного подхода.

The article grounds the possibility of the use of systematic approach in pedagogical researchers, characterizes professional training of future teachers in a view of systematic approach.

УДК 378.2(477)

Плахотнік О. В., Безносюк О. О.

ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ

У статті акцентується увага на тому, що особисто орієнтований підхід до виховання студентської молоді вимагає відповідних педагогічних технологій, критичного аналізу, відбору і конструювання особисто значимого вмісту і засобів виховання з опорою на творчу самореалізацію.

Постановка проблеми. Політичні та економічні умови, які склалися в ході модернізації українського суспільства, принципово змінюють систему соціального простору. Нинішнє суспільство можна назвати перехідним, тобто не стабілізованим, якому притаманні альтернативні шляхи подальшого розвитку. Перспектива України буде залежати від інтеграції її основних соціальних сил, прояву їх інноваційності в усіх сферах

соціальних відносин. Тільки включеність в процес реформ основних соціальних сил суспільства забезпечить завершення модернізації системи формування нових соціальних інститутів. Щодо цього аналіз соціальних змін українського суспільства, статусу, колективної поведінки й соціальних дій основних суспільних груп є важливим соціальним запитом. Особливу роль у соціальній динаміці перехідного суспільства відіграє студентська молодь.

Формулювання цілей статті. Поза сумнівом, що виховання – одна з найбільш гострих, складних і, якщо можна так висловитися, занедбаних проблем сучасної системи освіти. Джерела й вияви цієї занедбаності можна бачити не тільки в сформованій у країні політичній і соціально-економічній ситуації, але й у понятійному апараті, що стосується проблеми виховання.

Зрозуміло, що найбільш впливовою об'єктивною причиною тут є відсутність у сьогоденній Україні суспільно визнаної й поділюваної більшістю громадян системи національних орієнтирів і соціальних цінностей, які служили б основами моральності конкретної людини й усього суспільства. Багато хто в цьому зв'язку зазначає, що ми живемо в умовах моральної несвоечасності. У тому числі й тому, що комуністичні ідеали, що стали звичними, відкинуті, а взамін люди не одержали нічого, що цементувало б моральні основи суспільства, на чому можна було б вибудувати виховання молодого покоління в системі освіти.

Активний перехід до ринкових відносин спонукає викладачів вищої школи активізувати науковий пошук, модернізувати навчально-виховну діяльність зі студентською молоддю щоб запобігти падінню престижу освіти і професіоналізму та створити протидію негативним проявам у молодіжному середовищі. Актуальна суспільна проблема полягає в тому, щоб система вищої освіти забезпечувала багатосферний розвиток нахилів, обдарувань і здібностей сучасного студентства, їх індивідуальності у контексті формування освітнього простору, котрий дає змогу кожній особистості досягти високих меж соціальної взаємодії і духовного самовдосконалення. Сьогодні існує нагальна потреба підняти соціально-культурний статус вищих навчальних закладів та у такий спосіб розширити межі їх гуманно-демократичного впливу на сучасне суспільство. Вони покликані давати не лише наукові знання, а й формувати соціально прийнятні норми життя громадян (взаємодопомога, національна свідомість, відповідальність, міжетнічна повага та ін.) і сприяти духовній зрілості молоді.

Виклад основного матеріалу. Якщо раніше на перший план висувалися інтереси колективу, суспільства, шкодячи певною мірою інтересам і розвитку самої особистості, то в нинішній суспільно-політичній ситуації в Україні відбулися зміни, які знайшли відображення в самому житті і були закріплені в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), в яких чітко проглядається зацікавленість держави у тому, щоб молоде покоління було здатне самостійно й активно діяти, адаптуючись до умов життя, що змінюються. Саме розвиток особистості, здатної до самостійного вирішення проблем, самовизначення і творчого саморозвитку, виступає як одна з найважливіших цілей сучасної освіти.

До завдань гуманітарної парадигми входять розвиток досвіду творчої діяльності особистості, ціннісно-змістових структур її життєдіяльності, спрямованих на самостійну постановку й вирішення складних і неординарних завдань, розкриття свого внутрішнього світу. Провідна роль у цьому належить вищим навчальним закладам, тому що саме вони з їх величезним науковим потенціалом є могутньою, мобільною системою, здатною на високому професійному рівні вирішувати завдання, які стоять перед суспільством.

Зміна ціннісних орієнтирів в українському суспільстві спричинила розробку нових досліджень у педагогіці, де стали активно впроваджуватися ідеї особистісно-орієнтованого, ціннісно-орієнтованого, культурологічного та інших підходів у вирішенні проблем і завдань індивідуального розвитку студентів. Сучасна система освіти в нашій країні визначається розвитком інноваційних процесів, що характеризуються науковою обґрунтованістю та адекватністю цілям, завданням, умовам економічного, національно-політичного, науково-

технічного, культурного розвитку нашого суспільства. Безперервна освіта здійснюється як суспільно-історичний та особистісний процес. Наявність особистісних процесів безперервної освіти є невід'ємною характеристикою освітнього цілісного суспільно-історичного процесу. Ця характеристика вперше стала цільовою для системи освіти, орієнтованої на період індивідуального людського життя. Вищі навчальні заклади України орієнтують свою діяльність на реалізацію національної доктрини розвитку освіти в Україні, що є основним державним документом, який встановлює пріоритет освіти в державній політиці, стратегію й основні напрямки його розвитку. Одним з очікуваних результатів реалізації доктрини є якість освіти, що досягається на основі індивідуалізації освітньо-виховного процесу за рахунок різноманіття видів і форм освітньо-виховних програм, що враховують інтереси та здібності особистості.

Таким чином, досить гостро сьогодні постає суперечність між необхідністю створення умов особистісно орієнтованого виховання студента та його індивідуального розвитку у соціокультурному середовищі вищої школи в нових суспільних умовах і недостатньою готовністю останньої до здійснення такої роботи.

Проблема розвитку особистості в різні періоди цікавила як класиків-психологів (Л. Божович, Л. Виготський, Г. Костюк, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.), так і представників сучасної психологічної науки (Л. Анциферова, І. Бех, Л. Буєва, Н. Коломенський, С. Максименко, В. Семиченко, В. Слободчиков та ін.). Педагогіку особистості створювали багато відомих педагогів (Е. Бондаревська, В. Ільїн, Н. Миропольська, В. Серіков, О. Скрипченко та ін.). Розвиток особистості уявляють як певне самоконструювання індивідом свого внутрішнього світу. При цьому відбувається безперервний пошук та обґрунтування змісту діяльності й життя особистості взагалі. Відсутність пошуку змісту веде до знеособлювання індивіда й до втрати життєвого змісту.

Особистісний підхід в освіті та вихованні, проголошений головною тенденцією сучасної педагогічної теорії й практики, не має однозначного розуміння (І. Бех, В. Давидов, В. Ільїн, С. Максименко та ін.). Синтез різних інтерпретацій особистісного підходу може забезпечити перехід до нових систем і технологій освіти та виховання.

Все більша увага в педагогіці звертається на проблему особистісно орієнтованої освіти та виховання, яка звернена не на формування особистості із заданими властивостями, а на створення умов для повноцінного вияву й розвитку особистісних функцій людини. Концепції особистісно орієнтованої освіти ґрунтуються на фундаментальних дослідженнях природи педагогічного знання (А. Алексюк, І. Підласий, О. Савченко, М. Ярмаченко), цілісності освітнього процесу (В. Бутенко, В. Бондар, А. Верхола, В. Козаков, П. Лернер, В. Паламарчук, М. Скаткін та ін.); на проблемах управління навчально-виховними процесами (В. Маслов, В. Пікельна, В. Сластьонін, В. Сухомлинський та ін.); на досвіді емоційно-цілісного ставлення до світу (І. Лернер, В. Мясичев, М. Скаткін та ін.), досвіді ціннісно-орієнтаційної діяльності (Т. Баранова, Л. Божович, В. Василенко, О. Кононко); на працях, що стосуються психологічної підтримки навчально-виховного процесу підготовки фахівців (Г. Балл, В. Войтко, О. Киричук, Г. Костюк, С. Максименко, В. Роменець, А. Фурман).

Привертають увагу дослідження, присвячені питанням виховання у вищій школі, де, зокрема, розглядаються проблеми індивідуального розвитку студента (В. Журавський, І. Ісаєва, В. Кремень, Д. Пащенко, В. Сластьонін та ін.)

Освітньо-виховний процес у сучасному його розумінні практично не розглядає здатність до духовної самоорганізації, тобто до становлення людини як індивідуальності, як предмета, мети, змісту освітньої діяльності. Традиційна освіта не прагнула залучити людину до вищих змістів і одним з вищих принципів духовного життя, за словами Г. Гессе, було стирання індивідуальності. Невизначеність цієї галузі, відсутність однозначного її розуміння призводить до абстрактного формулювання таких цілей особистісної освіти, як "розвиток творчої індивідуальності".

Проблема індивідуальності в психології розглядається в роботах А. Адлера, К. Юнга, Г. Олпорта, В. С. Мерліна, К. К. Платонова та ін. У них спостерігається тенденція до цілісного, інтегрального, міждисциплінарного дослідження людської індивідуальності. У духовному житті індивідуальне визначається цінностями й ідеалами, які регулюють становлення й розвиток індивідуальності. Індивідуальність має ряд інтегральних характеристик: індивідуальний стиль діяльності, індивідуальний стиль спілкування, індивідуальний інтелект, унікальний сенс життя й ін.

У філософії й педагогіці проблемі індивідуального підходу до навчання та індивідуального розвитку особистості присвячені окремі дослідження (В. Гінецінський, Г. Дилигенський, А. Журавльов, А. Кірсанов, В. Моляко, Ю. Орлов, В. Паламарчук, В. Хессе та ін.). Є дисертаційні дослідження, що вивчають природу й механізми розвитку особистості й індивідуальності, особисто розвиваючі ситуації в просторі розвитку особистості того, кого навчають, та інші проблеми (Н. Верцинська, І. Ємельянов, А. Зеленцова, Л. Пермінова та ін.). Якщо щодо особистісно орієнтованої освіти можна констатувати наявність науково обґрунтованих концепцій, то стосовно особистісно орієнтованого індивідуального розвитку особистості в процесі виховання можна відзначити, що проблема вивчена недостатньо, як у науково-педагогічній літературі, так і у спеціальних наукових дослідженнях.

Звернувшись до власне педагогічної сторони проблеми, побачимо, що одна із помилок, які часто зустрічаються, яких не уникли й багато авторів, котрі займаються цією проблемою, полягає в тому, що поняття „виховання” і „освіта” називають рядоположними; нерідко говорять про „виховуюче навчання” або „навчальне виховання”, що заплутує те очевидне положення, що виховання є органічною складовою, частиною цілісного процесу освіти. Навчання й виховання – це дві сторони однієї медалі – освіти.

Про виховання можна говорити у двох значеннях, що, на думку автора, і створює передумови для понятійної плутанини. У широкому розумінні виховання – це процес соціалізації індивіда, становлення й розвитку його як особистості протягом всього життя в ході власної активності й під впливом природного, соціального й культурного середовища, у тому числі спеціально організованої цілеспрямованої діяльності батьків і педагогів. Соціалізація охоплює всі процеси трансляції наявної культури: її стихійного впливу (з боку вулиці, однолітків, побутових і професійних відносин, спілкування з іншими людьми), вплив організованих „високих” форм (мистецтво, родина, засоби масової інформації), нарешті, впливу цілеспрямованого (закони, правові норми, школа, церква й ін.). У вузькому розумінні виховання – це знаходження індивідом у процесах освіти суспільно визнаних і схвалюваних даним суспільством соціальних цінностей, моральних ідеалів і правових норм, адекватних їм якостей особистості й зразків поведінки.

В обох цих значеннях виховання являє собою взаємодію внутрішніх психічних процесів, які забезпечують активне покладання особистістю себе у світі предметної, соціальної й духовно-моральної культури, самовиховання, саморозвитку, самореалізації, з одного боку, і зовнішніх впливів – з іншої. Результатом такої взаємодії виступає особистість людини як унікальний сплав індивідуального й соціокультурного, як єдність знання, переживання й досвіду. Змістовна характеристика виховання виражається в остаточному результаті в категоріях права, моралі й моральності. Будь-який вид діяльності людини має моральний аспект, якому не можна навчити, але до якого можна залучити шляхом виховання, переживання в почуттях, осмислення досвіду здійснення особистістю власних вчинків.

На відміну від навчання, яке ґрунтується насамперед на логіці й когнітивних процесах, у вихованні переважають емоційний, ціннісно-орієнтований, поведінковий компоненти активності, міжособистісні відносини, що виробляють у людині моральні принципи, цінності, установки, риси характеру, моральну позицію стосовно природи, суспільства, праці, інших людей і самого себе. Навчання має справу переважно зі штучними – символічними, знаковими, модельними – об'єктами й системами. Виховання ж опирається на реальні міжособистісні відносини, соціальні процеси і явища

загальнолюдської й національної культури як на природні події навколишньої дійсності, здатні викликати емоційні переживання.

Запитаймо себе, чи є в нашій домінуючій школі (початковій, середній, вищій) пояснювально-ілюстративній системі навчання можливості забезпечити єдність навчання й виховання в цілісному освітньому процесі? Вочевидь, такої можливості просто нема, оскільки розбіжність наукової педагогіки на дві галузі – теорію навчання (дидактику) і теорію виховання – задано самою класичною просвітницькою освітньою парадигмою, основи якої були закладені в Європі ще в XVII столітті. Із цього часу основною місією освіти перестало бути виховання члена громади, поєднуваної християнськими цінностями, на перший план вийшов прагматичний імператив – підготовка підростаючого покоління до життя й праці. Про це свідчить і такий очевидний факт: дотепер оцінюється лише рівень засвоєння знань, умінь, навичок, а рівень вихованості фактично залишається „поза кадром”, і якщо мова не йде про волаючі пороки й девіантну поведінку, то й не береться до уваги, скажімо, при вступі колишнього школяра до коледжу або вузу. Із уведенням тестування для випускників шкіл або формальних „кредитів” у вищому навчальному закладі як єдиного мірила академічних успіхів студентів про оцінку їхньої вихованості потрібно просто забути.

Виховання чомусь виноситься за дужки цілісного процесу освіти й у силу проголошення головною метою навчання – засвоєння основ наук і/або розвитку теоретичного мислення учнів уже в початковій школі (системи Л.В. Занкова, Д.Б. Ельконіна-В.В. Давидова). При цьому соціально-моральний зміст досвіду людства залишається осторонь і передається (за додаткові гроші батьків) у систему додаткової освіти дітей і молоді.

Для подолання недоліків у сучасних дослідженнях необхідний перехід на інноваційні технології здійснення навчально-виховного процесу в соціокультурному просторі вищої школи. Як методологічний імператив виникає потреба визнання особистісно орієнтованого виховання як специфічної організації навчально-виховного процесу, який створює оптимальні умови для індивідуального розвитку особистості студента, котрі виявляються у процесі самоосвіти, самовиховання, самопроекування та саморозвитку особистості.

Роль соціокультурного середовища вищого навчального закладу повинна виявлятися у спроможності створювати умови для особистісного росту кожного студента. Створення таких умов викликане потребами формування нової генерації педагогів, які повинні оволодіти джерелами соціальної та професійної діяльності, високою культурою, з розвинутими індивідуальними здібностями. Педагоги нової генерації повинні бути спроможними концептуально осмислювати та проектувати власну освітньо-виховну діяльність; виховувати особистостей, готових брати на себе відповідальність у прийнятті рішень, умінні відстоювати свою власну позицію. Крім того, на можливість отримання значних результатів у вихованні студентської молоді можна розраховувати шляхом встановлення органічно цілісного освітньо-виховного простору, який являє собою організовану ефективну педагогічну систему, що реалізується в позааудиторних умовах і дає можливість студентові відчувати себе особистістю та орієнтуватись на індивідуальний розвиток.

Особистісно орієнтований підхід до виховання студентської молоді потребує критичного аналізу, відбору і конструювання особистісно значимого змісту і засобів виховання з опорою на загальнолюдські цінності, творчу самореалізацію

Увага автора до цього питання зумовлена новими вимогами до якості життя і виховання сучасної молоді та можливостями виконання нової парадигми виховання традиційними педагогічними засобами; потребами активізації внутрішніх стимулів до саморозвитку, самовдосконалення особистості й можливостями традиційних педагогічних технологій; актуальністю особистісно орієнтованого підходу до сучасного виховання та застарілим педагогічним інструментарієм впливу на особистість.

Результати, отримані у процесі дослідження проблеми, засвідчили, що її сутність коротко зводиться до того, що існуюча в Україні система вищої освіти потребує

суттєвого оновлення. Розрізнені теоретичні дослідження, вибудовані на застарілих методологічних підходах та джерельній базі, не відповідають світовим тенденціям та сучасним ринковим вимогам до підготовки фахівців для нової української школи. Сьогодні вища школа України потребує суттєвих змін як у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад перебудови навчально-виховного процесу, так і практичного оновлення освітніх і особливо виховних технологій.

Вивчення питання підтвердило, що перспективно доцільним для підготовки фахівців на сучасному етапі розвитку української школи може бути особистісно орієнтоване виховання, що поєднується з можливостями і перевагами індивідуалізованого та диференційованого підходів. Однак для його впровадження і масового використання слід створити належні умови, пов'язані насамперед із зміною підходів, управління та матеріальної бази вищої школи.

Вивчення проблеми особистісно орієнтованого виховання студентів вищого навчального закладу обумовлене сукупністю наявних соціально-економічних факторів, які, з одного боку, пов'язані із процесами розвитку творчої особистості, а з іншого, – із процесами відновлення самої освітньо-виховної системи.

Здійснений теоретичний аналіз довів соціальну значимість проблеми і недостатню дослідженість її в педагогічній практиці. На думку автора, сьогодні не знайшли ще достатньої теоретичної розробленості особистісно орієнтовні методики цілеспрямованого розвитку індивідуальності під впливом змін соціокультурного середовища вищого навчального закладу; відсутні належні організаційно-педагогічні умови, спрямовані на забезпечення особистісно орієнтованого виховання та індивідуального розвитку студента; немає необхідних виховних програм для їх реалізації.

Ефективність особистісно орієнтованого виховання та індивідуального розвитку студента передбачає застосування, зокрема, таких педагогічних умов, як: а) культивування загальнолюдських цінностей і гуманних відносин; б) надання студентові свободи у виборі місця, ролі й ступеня участі у виховних справах з урахуванням інтересів і самооцінки, здібностей та можливостей студента. Ці умови, з одного боку, є відносно самостійними, а з іншого, – вони взаємозалежні і взаємодоповнюють одна одну або ж можуть бути доповнені іншими умовами та якостями.

Соціокультурне середовище вищого навчального закладу повинне бути, з одного боку, представлене відносинами, цінностями, символами, предметами, а з іншого боку, містити в собі культурні норми життєдіяльності співтовариства, традицій, прийнятих співтовариством, правил, зразків поведінки, що найчастіше реалізується на рівні спілкування. Ці підходи можна екстраполювати на організацію виховного процесу у вищій школі з урахуванням особливостей віку і специфіки діяльності студента.

Особистісно орієнтоване виховання розвинулося на гуманістичних принципах і найбільше відповідає потребам демократичної освіти, яку сьогодні розбудовує Україна. Гуманістичний характер освіти – пріоритет загальнолюдських цінностей, життя і здоров'я людини, вільного розвитку особистості, виховання почуття громадянина, працездатності, поваги до прав і свобод людини, любові до природи, Батьківщини, родини. Гуманістичний напрямок сфокусований на людині, культурі і соціумі як взаємопов'язаних детермінантах виховання. Ці особливості гуманістичної парадигми створюють передумови для виникнення в її контексті особистісно орієнтованих методик виховання. Особистісно орієнтовна методика, спрямована на перехід студентів на більш високий рівень особистісно орієнтованого виховання та індивідуальний розвиток. Вона містить у собі комплекс бінарних методів (переконання та самопереконання, корекції і самокорекції, метод дилем та рефлексії, соціальної проби і виховуючі ситуації та ін.); прийоми (тренінгові, емпатії й довіри, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки, самосвідомості та ін.); різноманітні форми виховного впливу (тематичні вечори, конкурси, фестивалі, диспути, зустрічі із цікавими людьми тощо.).

Висновок. Очевидно, що навчально-виховний процес у вищій школі, неможливий без певного культурного поля. Модернізаційні процеси в системі освіти вищої школи, які

відбуваються в нашій країні, органічно включені в процеси функціонування наявного і нового культурного середовища. Кому, як не науковцям та студентам системи вищої школи, виступити в ролі генераторів і трансляторів культурного потенціалу в сучасному світі. Для цього вища школа, насамперед, має систематично виконувати одну з дуже важливих своїх функцій – культуротворчу. Вища школа має певною мірою завершити процес освоєння людиною культурного поля, з іншого – вона має виступити в ролі ініціатора втілення в суспільстві нових тенденцій, в яких адекватно відобразяться найвизначніші напрями виховання студентської молоді.

Література:

1. Аза Л.А. Воспитание как философско-социологическая проблема. – К.: Наук. думка, 1993. – 130 с.
2. Балл Г.О. Проблема додержання вимог наукової культури в дослідженнях гуманістично зорієнтованих освітніх процесів // Освіта і управління. – 1998. – Т. 2, №3. – С 41-48.
3. Бех І.Д. Моделюючи суспільство майбутнього (Особистісно зорієнтовані технології у виховному процесі) // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2000. – № 1. – С. 86-93.
4. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
5. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання – нова освітня технологія // Педагогіка толерантності. – 2001. – №1. – С. 16-19.
6. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). – М.: Совершенство, 1998. – 608 с.
7. Емоційно-виховна робота серед студентів у новій національній моделі вищої освіти на поступі у XXI ст. Методичний посібник. – К.: КНТЕУ, 2001. – 38 с.
8. Ерасов Б.С. Социальная культурология: Пособие для студентов высших учебных заведений: В 2 ч. – М.: АО «Аспект-пресс», 1994. – 384 с.
9. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання і навчання: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.

В статье акцентируется внимание на том, что личностно ориентированный подход к воспитанию студенческой молодежи требует соответствующих педагогических технологий, критического анализа, отбора и конструирования личностно значимого содержания и средств воспитания с опорой на творческую самореализацию.

In the article is accented attention on that the personality oriented approach to education of student young people requires the proper pedagogical terms, critical analysis, selection and constructing personality of meaningful maintenance and facilities of education with support on creative self-realization.